

Ladislav Šaban, Zagreb

Stjepan Sulek, Zagreb

Po prirodi neposredan i jednostavan, kao čovjek skroman i nenametljiv, iako svjestan svoga znanja i svoje vrijednosti, nikada se nije razmetao svojim mnogostranim sposobnostima i nije nikada isticao svoju nadmoć. Nije izgarao od nezdravih težnja za društvenom ili staleškom afirmacijom, nije težio za isticanjem svoje ličnosti, za položajima, utjecajima. Bio je jedan od rijetkih ljudi u čijem rječniku nije bilo mjesta za riječ »ja«. Uvijek aktivan, ispunjavanjem svojih mnogobrojnih dužnosti i obaveza, stalno okrenut plemenitim ciljevima, kao da nije imao vremena da se prisjeti da je i on samo čovjek. Bio je široke duše, otvoren svemu i svima oko sebe, uvijek spreman ukazati kakvu pomoć, savjetovati, poticati.

Zajedno smo službovali od 1942. do 1948. na srednjoj školi Muzičke akademije (Hrv. drž. konzervatorija), susretali se na sjednicama i koncertima, viđali po hodnicima. Od prvog časa Albe je stekao svačije simpatije.

Zanimanje za glazbenu povijest doskora nas je zbližilo. Jedan rukopisni »Liber passionalis« iz 18. stoljeća iz nekadašnjeg pavlinskog samostana u Lepoglavi bio je kroz neko vrijeme razlog našeg češćeg viđenja i razgovora. Kasnije — orgulje. Zapravo ne odmah, već postupno. Još rano predmet mog posebnog interesa bili su stari povijesni instrumenti, područje koje je u velikom svijetu već odavna zauzelo mjesto u povijesnim naukama, a u nas je bilo potpuno zanemareno. Tragajući za rijetkim ostacima tog našeg povijesnog blaga, izučavajući stare instrumente baš nagovorom Vidakovića moje zanimanje stalo se postepeno protezati i na orgulje. Katastrofalno stanje u kojemu su se iza rata nalazile naše orgulje, osobito one stare a povijesno i umjetnički najvrijednije, bilo je često predmet odužih razgovora. Najviše je Albu mučila činjenica što nitko nije imao vremena da se bavi tim područjem, da prikuplja po arhivima podatke i proučava još postojeće instrumente. Upravo na njegov nagovor stao sam radeći u arhivima na svojim temama iz naše ranije glazbene povijesti prikupljati podatke i o orguljarstvu i orguljama. Na žalost posao je u početku sporo odmicao te Albe nije dočekao ni prvih rezultata ovih nastojanja. Njegova prerana smrt lišila me jedinog u našoj sredini znanstvenog savjetnika na tom području, što sam imao ne jednom prilike teško požaliti.

Otišao je doista prerano. Nitko, pa ni on, ni u snu ne bi bio pomislio da će se u samih 10 godina temeljito izmijeniti izgledi za muzikološki rad, kojih za njegova života jedva da je bilo (zapravo samo Jugoslavenska akademija). Opet je oživjela »Sveta Cecilija«, njegovo mezimče; osnovan je Muzikološki zavod na Muzičkoj akademiji, čiji opsežni i važni projekti i te kako čeznu za znanstvenikom Vidakovićeve kalibra; više institucija i društvenih organizacija pokreću izdavanje skladbi hrvatskih skladatelja prošlosti na kojima je upravo uzorno radio; sređuje se i proučavaju različiti ranije teško ili nikako pristupačni arhivi i otvaraju naučnom korištenju; niz znanstvenih publikacija omogućuje znanstvenim radnicima da objelodanjuju u njima svoje radove; finansiraju se dugoročni znanstveni projekti na čijem ostvarivanju nema skoro nikad dovoljno suradnika, toliko ih je. Na sve strane posla za djelatna čovjeka!

Zaista, otišao je odveć rano.

Budući da sam Vam svojedobno obećao da ću za vaš dvobroj Sv. Cecilije napisati nekoliko riječi o svojim sjećanjima na pokojnog profesora Albu Vidakovića, to eto — premda u neizrecivo mukotrpnom i vremenski strogo ograničenom skladateljskom poslu — upravo sada i činim. Obećah — izvrših!

Prije svega, pisati o Albi kao svestranoj muzičkoj ličnosti, htjeti u kratkom napisu obuhvatiti sva područja njegove široke muzičke i muzikološke djelatnosti sasvim je nemoguće. Uostalom, ima pozvanih stručnjaka-muzikologa koji bi trebali, odnosno, koji su trebali da to već odavno učine. Konačno, muzikologija, a napose jedna od njenih najvažnijih grana, paleografija, našla je u Albi svog najoduševljenijeg poklonika i najstrastvenijeg istraživača. Nije na meni, a nije ni svrha ovog kratkog napisa, da vrednuje i klasificira naše malobrojne radove s područja paleografije, ipak mogu mirne duše u ovome času izraziti svoje negodovanje nad tolikom našom nebrigom, nerazumijevanjem i nipodaštavanjem, no istodobno odati duboko priznanje Albi i rezultatima njegovog znanstvenog i umjetničkog rada.

Želio bih se, međutim, s nekoliko riječi osvrnuti na našu suradnju, specijalno na suradnju Albe Vidakovića s Razredom za muzičku umjetnost Jugoslavenske akademije. Bez obzira na obostrano razumijevanje i prisan kontakt — Albu sam poznavao kao veselog čovjeka, živahnog i razgovorljivog, iskričavih radoznalih očiju, čovjeka punog životne radosti, ukratko, čovjeka koji je, ako smijem tako da se izrazim, konvenirao mojem organizmu — naša suradnja, kolikogod je urodila zrelim plodovima, ipak, zbog prerane Albine smrti nije dosegla svoj vrhunac.

Ne nabrajajući sva njegova djela — to će, nadam se, učiniti drugi — ne govoreći o važnosti i znanstvenom pristupu u knjizi »Asserta musicalia« i o osvjetljavanju Jurja Križanića s jedne u svijetu još neobrađene strane i dakako o uspjehu i interesu za to djelo kod inozemnih stručnjaka, ne govoreći ni o knjizi »Vinko Jelić« — da spomenem samo najvažnija djela Albe Vidakovića u izdanjima Jugoslavenske Akademije — ne govoreći, dakle, ni o tim velikim Albinim djelima zadržao bih se ovom prilikom na latentnom Vidakovićevom i — ako smijem da kažem — pod njegovim uplivom i mojem interesu za naše stare kodekse iz XII. i XIII. stoljeća. To me i ponukalo da, gotovo bih rekao, sa radošću prekinem svoj momentani užasni posao i napišem ovih nekoliko redaka o toj stvari. O čemu se zapravo radi?

Godinama, negdje još od 1950. raspravljali smo o tom njegovom interesu i njegovoj želji da istraži to područje, da prouči sve još neistražene dokumente od Dubrovnika, Trogira, Splita pa sve do naše sjeverozapadne granice. Budući da sam shvatio bit tih istraživanja i da je njegovo oduševljenje prešlo i na mene, lako je razumjeti da je i Jugoslavenska akademija omogućila Vidakoviću češća znanstvena putovanja i da ga je godinama podupirala u njegovim istraživanjima. Svrha i bit tog znanstvenog a ujedno i patriotskog rada sastoji se ne samo u traženju i spoznaji istine, nego i u dokazivanju ostalom znanstvenom svijetu kako linija skriptorija nije tekla iz Italije direktno do Austrije pa naše krajeve i nas ostavljala po strani, nego naprotiv, kako je ta linija zaorala duboke brazde u Dubrovniku, na čitavoj našoj obali i priobalnom području sve do sjeverozapadnih krajeva naše domovine. Dakle, jedna teza, bazirana na čvrstim temeljima i dokazima, teza ne samo znanstvena nego istinski patriotska, teza koja je htjela — običnim jezikom rečeno —

dokazati kako nismo bili divljaci i kako smo već onda stajali uz bok drugim evropskim narodima. Čini mi se da ne bih pogriješio, kad bih, obzirom na važnost te zamisli, načinio paralelu sa Krležinim »Srednjekovnim freskama«.

Šteta, šteta, neprocjenjiva šteta! Puno, puno prerana smrt nije mu omogućila dovršenje započetog djela. U nekoliko navrata je Razred za muzičku umjetnost Jugoslavenske Akademije pokušavao doznati sve o njegovoj ostavštini, neprestano se nadajući, da će se možda ipak nešto pronaći o toj temi. Ta tolike je godine posvetio tome zadatku! Čini mi se da je pokojni Albe još za života nešto izdao o tim svojim istraživanjima, ako se ne varam, u Luxemburgu, no nisam siguran. Koristio bih ovu priliku da zamolim naše stručnjake s tog područja da nastave Albino započeto djelo i da koriste i najsitnije njegove zabilješke. Što se mene lično tiče, bilo bi mi savršeno svejedno, da li bi djelo sa takvom temom izašlo u Beču, Parizu, New Yorku ili na Sjevernom polu, glavno bi bilo da izađe i da svijet čuje mnogo toga o našoj kulturnoj prošlosti.

Ispričavam se stručnjacima — muzičkim učenicima što sam se usudio zaći na njihovo tlo, no previše sam volio i poštovao pokojnog Albu a da ne bih priželjkivao ostvarenje njegovog najznačajnijeg djela.

MOJE SJECANJE NA PRIJATELJA ALBU VIDA KOVIĆA

Branimir Župančić, Banja Luka

Albe Vidaković došao je zajedno sa drugim subotičkim sjemeništarcima u Travnik u isusovačku gimnaziju u jesen 1928. g. Pohađao je V. r. g., a ja VII. Zajedno smo svirali u đlačkom orkestru: on je svirao bas, a ja prvu violinu. Orkestar je brojio oko 30 svirača.

Poslije smo se našli zajedno u Zavodu sv. Jeronima u Rimu na studijama. Bio sam iznenađen kad mi Albe reče da će studirati glazbu na Papinskoj glazbenoj akademiji, dok sam se ja upisao na crkveno pravo. Mislio sam da nema dovoljno predznanja za Akademiju, ali sam se brzo uvjerio u protivno. Albe je vrlo ozbiljno shvaćao studije. Pošto je i mene zanimala glazba, ponekad me Albe odveo na predavanje prof. Reficea, Casimirija te sam se uvjerio koliko je bio cijenjen od profesora. Zajedno smo pohađali koncerte u Teatro Adriano na koje je Albe bio pretplaćen.

Nakon studija u Rimu službovao sam kao župnik u Bos. Gradiški. Tamo sam, silom prilika, vodio mješoviti zbor H. P. D. »POSAVAC«. Albe je već predavao u Zagrebu. Kod njega smo se sastajali mi kolege iz Jeronima. Tako sam upoznao Vladimira Ruždjaka koji mu je donio jednu svoju kompoziciju — responsorij za lamentacije koje su se tada pjevale. Zamolio sam Albu da mi komponira nešto za moj zbor »Posavac«. Tražio je neku prikladnu pjesmu te je uzeo jednu pjesmu svoga kolege Alekse Kokića: »KOD ČUPRIJE«. Komponirao je za mješoviti zbor i posvetio H. P. D. »POSAVAC« u Bos. Gradiški. Bilo je to u Zagrebu 25. 8. 1943. g. Kompozicija, nažalost, nije dosad izvedena, jer za vrijeme rata nije se mogao zbor okupiti, a nakon rata više ne postoji.

Sačuvao sam original s potpisom Albe a u Institutu za crkvenu glazbu nalazi se fotokopija te skladbe.

IZRAZITA DINAMIČNA OSOBNOST

(Moje sjećanje na Albu Vidakovića)

Lovro Županović, Zagreb

Prvi moj susret s Albom Vidakovićem zbilo se u vrijeme početka mog sistematskog glazbenog obrazovanja u srednjoj glazbenoj školi tadašnjeg Hrvatskog državnog konzervatorija u Zagrebu (1947). Stjecajem okolnosti, trajao je vrlo kratko: svega jedno polugodište (zimsko). Albe mi je predavao (prvu) harmoniju. Ali premda sveden na svega nekoliko mjeseci, on je za mene ostao nezaboravan, i, u neku ruku, presudan. Jer: Albe je znao naći način da se — ne samo meni — »nametne« ležernošću svog temperamenta i imponirajućim znanjem. I makar sam, nakon tog prvog susreta, neko vrijeme s njim izgubio izravan dodir, dojam što ga je Vidaković na mene ostavio tražio je nužni nastavak tog tada zaista »kratkog susreta«.

I taj je došao otprilike oko god. 1950., da bi otada pa do Albine smrti trajao (uglavnom) kontinuirano. I u tom razdoblju koje, dakle, traje skoro desetljeće i po, Vidaković je — svjesno ili nesvjesno — pridonosio znatan dio oblikovanju mog glazbenog profila. Sjećam se s kakvim je riječima znao komentirati moje tadašnje (dvogodišnje) djelovanje kao glazbenog kritičara u »Vjesniku« (1953-1955), odnosno ono kasnije u »Književnoj tribini« (1959-1960); pamtim kako je vrlo drastično »pokopao« moju *Simfonijetu* nakon njezine prazvedbe u studenome god. 1955.; »cvaio sam« kada je našao pohvalne riječi za moju (nikad neizvedenu) *Staroslavensku misu* (1955); upijao sam sve što mi je govorio o novim putovima glazbe, konkretno o opusu O. Messiaena, s kojim je mene i A. Klobučara u to vrijeme upoznao; nikad neću zaboraviti riječi kojima me hrabrio da ne posustanem u radu na svojoj doktorskoj tezi o V. Lisinskome. (To je i razlog da sam mu je posvetio, kada je ona — ponešto modificirana — bila objavljena god 1969.)

Ali, i on je u vremenu, u kojem je — posebice kao muzikolog — djelovao, trebao ohrabrenje. Duboko me se (i do danas neizbrisivo) dojmilo kada me je — radeći na osuvremenjivanju Jelićeva opusa *Parassia militia* — pitao što mislim o njegovoj (Vidakovićevoj) realizaciji Jelićeva continua. (A što sam mu ja tada mogao i znao reći?). Ili: kada je — otkrivši u Kuhačevoj ostavštini Ivančićevu *Simfoniju u C-duru* — tražio (od mene) savjet kako da, u pomanjkanju dokumentacije, što jasnije utvrdi i objasni etničko podrijetlo tog skladatelja. Ili: kada se jadao na nerazumijevanje u svojim nastojanjima za što primjerenije muziciranje na području duhovne glazbe — itd., itd.

Danas mi je jasno: uz sazrijevanje Alba kao glazbenika, posebice muzikologa, i ja sam postepeno glazbeno »rastao«. I kad sam onog travanjskog podneva, na (tadašnjoj) tramvajskoj postaji na uglu Jurišićeve i Draškovićeve ulice (od kolegice Ivone Ajanović) saznao za Albinu smrt — ja sam se, ojađen na Sudbinu koja nam ga je oduzela kad nam je bio najpotrebniji, »zakleo« da ću nastojati nastaviti njegovo muzikološko djelo.

I ako je itko naročito zaslužan za ono što sam otada do danas priložio razvoju hrvatske muzikologije — onda je to nedvojbeno Albe Vidaković. Mislim da ga na tom području smijem nazvati svojim svojevrsnim, makar i neslužbenim te nesistematskim, učiteljem — ili bolje: podstrekačem u poslu kojim se danas sustavno bavim.